

Budapest, 1874.

43. szám.

Október 22.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőséghez (Lövész-utca 11. sz.) kérjük küldeni.

A társadalom beteg.

Nem úgy van ma mint volt régen! fel van fordulva a világ! mi lesz belőlünk, ha ez tovább is így megy?! Efféle felkiáltásokkal találkozunk mindenfelé, érezi mindenki a helyzet súlyát, a füllesztő légkör félelmes hatását, érezi és sejti a közelgő vihart, — de kevesen kutatják homolyan a bajok okát, és még kevesebben, hogy mikép lehetne azokon segíteni.

Jámbor emberek azt szokták mondani: Elhagytuk az Istent és ő is elhagyott aztán bennünket! és igazuk lehet!

De az általánosságban kiejtett nagy szavak nem jeleznek diagnosist, s mert nem ébresztenek világos öntudatra — nem is vezetnek célhoz.

Részletezzük azért a bajokat, mutassunk rá határozottan az okokra és ha jól látjuk a bajt, akkor meg kell feszíteni erőnket orvoslására is, különben minden bánkodás, tünődés vagy panaszos kifakadás hasztalan.

A bajok főokának egyike, hogy a család megszűnt a polgári és keresztény erényeknek bölcsője lenni, mert száműzve van abból a hit, a vallás gyakorlata és vele a családiasság.

»Alig léptem át gyermekkoromat 1848-ban« — így irta le egy barátom bizalmas levelében ifjú korának behatásait — »de igen jól emlékezem az ezen idő előtti állapotokra családjamban és a nyilvános életben; a városok és vidék lakóit kegyelet, bizalom, és kedélyesség fűzék egymáshoz.

»A családokat a fégyelem, szeretet és vallásosság zománcozá. — A családfő tekintélye azon jó példákban nyert támogatást, melyeket családjának s háznépének mutatott, azon igazságos szigorban, melylyel akaratának és a törvénynek végrehajtásán örködött.

»Mindennek lelkét a vallás képezé, ebből fakadtak a többi erények — ez ápoltattott legmelegebben.

»Téli estéken, midőn számos tagból álló családjunk a kedélyes meleg szobában együtt ült és figyelemmel hallgatta az elbeszéléseket, melyeket az idősebb testvérek egyike olvasott fel, egyszerre megkondult az estharang és mi mindnyájan térdre borultunk a Szentszűz képe előtt, és hangosan rebegtük el az Ave Mariát, mely után a szegény elhunytakért imádkoztunk egész bensőséggel, pedig akkor még azok közül senkit sem ismertem. De ilyen a gyermeki szív, megszeret mindenkit, kit szeretetére vagy sajnálatára érdemesnek tüntetnek fel.

»Még jobban hatott reánk, midőn atyánkat nyári reggelenként meglestük a kertben, amint házi sikkóját kezében meglestük, kezeit összekucsolva, a virágok közt fel és alá járva mondá el hangosan reggeli imáit latin nyelven, amint őt egykori tanítói, a jó kegyesrendi atyák szoktatták.

»A vallásról tisztelettel hallottunk szólni mindenkint, mert családjunkba vallástalan embernek nem volt belépése. A papságra nem hallottunk élczes megjegyzéseket tenni, mely által tiszteletök előttünk kevesbedett s így szavaik, tanításaik tekintélye csökkent volna. Nem tarták a legtekintélyesebb férfiak szégyennek résztvenni a vallás nyilvános gyakorlatában; és pedig nem divat szerént, nem morális kényszerből mint ezt az angol magas egyház főrendü tagjairól írják, kik leggyakrabban a vallás gyakorlatával azért támogatják a magas egyház tekintélyét, mert az aristocraticus szervezetü püspöki egyház viszont az ő főuri tekintélyüket támogatja egész befolyásával.«

Ez valóban így volt, azt tudjuk. De eljött a forradalom és ezen lázas idők kiforgaták a családokat is azon tisztes nyugalomból, mely a családi élet és erények gyakorlatára elkerülhetlenül szükséges, elűzék abból azon kegyeletes szokásokat, melyek annak életét képezik. — Nem annyira az izgatottság, melyet a harezos idők okoznak, hanem főleg az örökös kato-

nai beszállások hozák elő ez előnytelen változásokat a családban, mert felzavarták annak belnyugalmát, félbehagyták a kegyeletes szokások, mert az igaz áhitat époly szégyenlős, mint az ártatlan szerelem és a családba betolakodó sok idegen előtt nem hajtottuk meg térdeinket áhitatra, mint az előtt, elmaradt, az »asztali áldás«, az esti »Ur angyala«, s a többi.

A forradalom után jövő idő nem épített semmit fel újra, sőt rombolásait a szellemi térre is átvivé. Azon frivol modor által főleg, mely a forradalmi szenvedélyek kitörései között, a hatalom embereit politikai nézeteik miatt legyalázta, torzképekben kigunyolta. — Ezen eljárás az elkeseredett nép közt polgári jogot nyert — mert a vallását vesztett ember szenvedései közt, ha már sirni nem tud, kacszagni szeret — és a gunylapok becsemprészték magukat a családi szentélybe és kiszorították abból a kegyeletet, — mert megtanítottak nem tisztelni semmit, és nevétségessé tenni mindent.

Ezen szomorú idők a cselekvés egy megszokott teréről leszoríták a műveltebb elemeket; ezek más munkásságot nem igen ismerve, mint a közügyekkel való bibelődést, egy általános tétlenségnek adák át magukat — a tétlenség elpuhítja az erkölcsöket, és utat nyitott azon életmódra, melynek vége az erkölcsi halál.

Az unalom kivezeté a család tagjait a nyilvános vigalmakba — az élvezetekre való alkalmak főleg a városokban óriási mérvben szaporodtak — olyannyira, hogy némelyek a gyanakvóbb pessimisták közül azt hívék, hogy a forradalmat anyagi erővel legyőző hatalom akarta ezen uton erkölcsileg megsemmisíteni áldozatait. Pedig lélektanilag a semmit-tevésből átmenet az élvezetekre, elégséges ok és okozat a kárhozatos változás megmagyarázására.

Ezen elpuhító élvezetvágy nem csak hogy nem ápolta a vallástól megszentelt családi erényeket, sőt a családot mindinkább lazává tette úgy, hogy végre oda jutottunk, ahol vagyunk, amidőn ujjainkon számlálhatjuk meg azon családokat, melyekben béke, szeretet, s az összetartás feletti öröm uralkodnék.

Az apa hivatalán vagy más foglalatosságán kívüli idejét kávéházak-, kaszinók-, clubbok-, sörházakban s más mulatóhelyeken tölti, az anya meddő látogatások fogadása- és viszonzásával, a gyermekek ezalatt elhagyatásuk következtében sokszor a legrosszabb társaságokban keresnek kárpótlást, hol megmérgeztetik az ifjúság szíve, erénye.

Azt látja mindenki, hogy ez így van, de ki veszi észre, hogy ez rosszul van, és hogy a bajon korán kell segíteni?

A vallás erkölcsi életből fakadó kötelességérzet vezesse vissza családjá körébe az apát, hol reá a legszebb kötelességek várnak. Bilincselje le az anyát a házikör teendőihez, tegye őket egymás igaz barátaivá, kik az élet terheit egymásnak megkönnyíteni hivatvák. Legyenek gyermekeik gondos nevelői, kikből éltök öröme, de átka is válhatik, amint őket nevelik avagy elhanyagolják.

Az iskolák ne legyenek csak tanodák, hanem keresztény nevelőintézetek is, melyek a szülői nevelést

előmozdítják, kiegészítik. Keresztény nevelőintézetek, melyekben a nevelési elvek nem bizatnak a tanár egyéni nézetére, izlésére, hanem a kereszténység ki-próbált és jónak bizonyult szabályaira alapítottak. — Ha a tanodák a családi neveléssel nincsenek összhangzásban, a dissonantia átmegy az életbe és egy önmagával meghasonlott iránytalan, jellemtelen nemzedéket fogunk fölnevekedni látni, mely minden magasztosabb és nehezebb vállalatra képtelen lesz — képtelen a haza megvédésére is!

Vajjon azon tanodák, hol a vallástán még kegyelemből tanítatják, de különben a vallásos iránynak legkisebb zamatával sem bírnak, javítják-e a családi és vele a társadalmi viszonyokat?

X.

A jellem próbája.

Beszély.

(Folytatás.)

III.

A nagy drámának eljátszták utolsó felvonását s a szereplők elmentek nyugodni. Mások jöttek helyettök, kezökben pallos- és rablánczczal, szemökben a véres boszu villámával. Az országnak megsűrűsödött a vére; eret kelle vágni rajta; ki kelle gyógyítani hóborjtából, hogy elmenjen a kedve máskor hasonló mulatságtól. Futott aki futhatott s boldog volt ha értett valamihez s a külföldön nem kelle koldulnia. Aki itthon maradt, remegett a mindennapi életért s ha részes volt valamiben, nem merte nappal mutatni magát, mert ha a fölébredt személyes boszu valamely bujdokló nyomára vezeté a szagláló rendőrséget, a győztes hatalmas legottan megizletteté vele az állam kosztját — Kufsteinban.

Sebekkel volt boritva a haza s e sebek nagyon lassan gyógyultak. Más világ kezdődött. A közélet minden rétegébe idegen elemek nyomultak be. A városok aristocratiáját bevándorlott, művelt csehek s morvák képezték, kik bottal verték az emberbe a civilizatiót; a pór ember falun megtanult ismerni egy eddig soha nem látott haragos szörnyeteket, kinek nevét sem tudta kimondani, hivatván az Bezirksvorstandnak. Egy szóval gyógyították a beteg s vérvesztett nemzetet apró nádályokkal, az absolutismus balszamával; kiesiny hija, hogy bele nem halt.

E boldog állapot jó sokáig tartott. Néha meg-megmozdult egy isteni érzés a nagy és nemes fejedelem szívében, mely keresztül törte magát a derék tanácsosok boszupolitikáján, megnyitá egy percze a börtönök ajtait s néhány rabmadár kirepült. Megjelentek halványan, összetörve, megöszülve, kiforgatva régi alakjaikból, a vaskeztyük nyomaival a kézen, a korbácsütés nyomaival a lelken. Egyszerre kaptak szabadságot s koldusbotot. Meg volt engedve sirni a kihamvadt tűz üszkeinél, a vesztett remények sirjánál. Az ilyen kirepült madár aztán végig vánszorgott a hazán, kereste azokat, kik szerették s még boldog volt, ha megtalálta, ha azok ráismertek, befogadták. Volt köztük olyan is, kire rá nem akart ismerni senki; az azután visszavá-

gyott rideg börtönébe, hol kegyetlen emberek laktak ugyan, de legalább mégis emberek voltak. A seb, melyet ellen üt szívünkön, hamar gyógyul, melyet barát ütött, soha.

Voltak azonban, kik e szomorú napok alatt is vidám életet éltek. Azok, kiknek a haza nem volt semmi, nem is veszítettek semmit. Mintha semmi sem történt volna a világban, úgy vigadtak egyik napról a másikra. Mignyitották házaikat az udvarias, művelt hivatalnokvilágnak, a bürokrata fejedelmeknek; elfeledtek nyelvet, szokásokat, nemzetiséget. Usztak az árral.

Ezek közé tartozott Bánfalvyné ő nagysága is.

Háza a legrennomirtabbak közé tartozott. A nagy vagyon, melyet a szerencse egy ostoba pillanatban egész váratlanul oda dobott lábaihoz, nem jött avatlan kezébe. Semmit sem oly könnyű megtanulni, mint az uraskodást. A gazdagoknak külön szótáruk van, nekik minden jól áll. Bánfalvyné különben sem volt egyedül. Elza értette a módját, miként kell a nagy világban szerepelni. Nem hiába tanulta az elegantiát. A jó Gedeon ur, ki véghetlen lekötölte a családot gyors és váratlan halálával, ugyancsak meresztette volna szemét, ha rézkoporsójából kitekintve megpillantotta volna kastélya mostani állapotját. Mennyi minden változott ott. A szobák, termek, kandallók, virágház, park valódi főuri izlést tanúsítottak. Biz arra rá sem ismert volna. Nem is emlékeztetett a jó urra egyébként, mint egy az ünnepi salonban felakasztott aranyrámás kép, mely Gedeon urat ábrázoló azon bajszoson, kipirult arczeval, épen káromkodni készülők ajkakkal, karikás ostorral a kezében, — ahogy őt a világ ismerte. Ezen képet Bánfalvyné nagy becsben tartotta, Elza pedig jobban szerette, mint az eredetiét.

Egy pár rokon ugyan megöröklötte ezt a szerencsét, mely az ő rovasukra egy jövevény családot helyezett az ősi birtokba, hanem az ilyen apprehensiók csak a küszöbön érnek. Azon világban épen nem volt sem értelmük sem hatásuk. Aki haragszik, maradjon otthon.

A fényes élet központja természetesen Elza volt. Most már nem holmi ispánkák, boltosok, hanem magas rangú hivatalnokok, a szomszéd előkelő uraságok forogtak körül. A megyefőnök nagyságos Kriblicsek ur és családja megtisztelve érezték magukat, ha megjelenhettek ott. A vidék régi birtokosai közül néhány öreg ur s asszony járt a házhoz. Szidta valamennyi, hanem azért csak eljárt, — divatból. Nehéz dolog nagy urak ellenségeinek lenni, mikor az ember könnyen rájuk szorul. A fiatalok egész serege lebzselte ott, szent áhitattal emelve szemét a ragyogó szépségű Elzára, titkos reményeket táplálva úgy Elza, valamint a hasonlóan tündérszép kastély, kert, majorság, földek, birkanyáj sat. iránt; mely égő vágyak olvasztó melegében az ünnepelt Elza úgy játszik a szivekkel, mint egy bűvész; elvárásolta egy-egy percze, hanem fájdalom, megint visszaadta. Egyet sem tartott meg. A derék udvarló lovagok forogtak, fesselegtek, ábrándoztak, káromkodtak, sohajtoztak, be-becsiptek csupa bánatból, egy szóval mindent megtettek, hogy Elza tetszését megnyerjék, — azonban hiába. Rendesen épen akkor ébredtek föl, mikor az álom a legédesebb volt. Elza is ábrándozott, de nem a múltakról, hanem a jövő-

ről. Akik fényes kastélyát látogatták, nem voltak inyére. Az egyik csinos volt, de ostoba; a másik elég művelt, de szegény kurta nemes; a harmadik gazdag, de faragatlan; szóval mindenkinek hiányzott valami, ami az ünnepelt hölgy megkivánt. Pedig nem kivánt sokat; csak, hogy az illető szép, daliás eszes, művelt, gazdag s legalább is báró legyen. Ez ugyan nem sok attól, kinek szívét, szerelmét, arca rózsáit, kastélyát, földjeit, lovait sat. kész fölajánlani.

Egy szép napon tehát betoppant egy új bálványzó; ez szép is, daliás is, gazdag is volt s melléje báró. Zeindorf Arthurnak hívták. A fővárosban egy bál alkalmával ismerkedtek meg, mintegy másfél év előtt. A báró néhány látogatást tőn a fővárosban, azután — mint mondá, hosszabb időre külföldre ment jóságait megnézni. Elza az első pillanat óta sokat foglalkozott vele. Midőn néhány nap múlva visszatért, Elza nem palástolhatta el örömét a viszonzlás fölött.

A báró mintegy harminczkét éves lehetett. Gyönyörű szép természettel bírt. Volt szemében valamely csodálatos bűbáj. Veszedelem volt belejök nézni. Tán azért sűtő le rendesen, ha férfiakkal beszélt. Nők körében sokkal bátrabb volt; ott nagyon ügyesen tudta e varázserőt használni. Elzát leginkább az bántá, hogy az egész vidék bele volt bolondulva a báróba; az asszonyok nem is beszéltek másról. Nagyon is érdekében állott tehát a bárót teljesen leláncolni. A báró hideg udvariasságot mutatott mindenki iránt; kivételt csak Elza képezett; körében olvadó, lágy, sőt epedő volt. Nagyon kitanult lovag volt és soha nem tett egy bizonytalan lépést. Hamar észrevette a hatást Elza szívében s bámulatos ügyességgel tudta azt napról napra fokozni. Senki sem látta őt Elzának udvarolni, mégis mindenki meg volt győződve, hogy komoly szándékai vannak. Elza szíve sejté azt, amit mások tudtak s lassankint megfogant keblében a büszke vágy sorsát ezen ember sorsához kötni, föllépni azon magaslatra, melyet számára a végzet kijelölt. A báró, mint mondá, végtelen gazdag ember, Szileziában nagy birtokai vannak; ez számára kitüntetés. Ilyen szerencse nem mutatkozik kétszer az életben.

S Elza szerette a bárót. Midőn egyszer a szomszéd urak egyikénél vadászat volt s a báróval az a szerencsétlenség történt, hogy a lóról leesvén, fejét érekenyen megüté, — ah, akkor érezte mennyire szereti őt. Néhány napig a szobát kelle őriznie. Elza nem állhatta meg, hogy naponta órákat ne töltsön a szeretett betegnél, ne ápolja, vigasztalja őt. Egy gyöngéd, szerető nő alig tehet vala többet, mint ő tőn. A bárónak alkalmá nyílt ekkor magát az ostromlott vár birtokába helyezni. E rövid betegség nagyon siettette a végkifejődést. Ott a magány esőndében hangosabban szólt a szív, ők megérték egymást.

Volt ugyan a báró személyében valami titokszerűség, melyet gyakorlott szem vehete észre, s mely a mélyebbre tekintő embert önkénytelen visszataszítá tőle. A báró minden új jövevénynél bizonyos zavart érzett, melyet ügyesen palástolt, s mely csak akkor szűnt meg teljesen, ha az egyént jól szemügyre vette. De ez leg hamarabb szétoszlott Elza szemében. Ő hízeltt magának a gondolattal, hogy választottját át meg át ismeri.

Nem hitte, hogy csalódjék. A báró különöz, hajlandó a szórakozottságra. Ezt hitte Elza.

Az idő mult sebesen. A báró hónapokat töltött a bánfalvi kastélyban. El-elment néhány hétre, majd megint visszajött. Mint mondá a bekövetkezendő nagy lépéshez tesz előkészületeket. Ugy látszék, nem volt egészen tisztában magával.

Egy napon azután elérkezett az ünnepélyes percz. A báró nyilatkozott s megkérte Bánfalvyné ő nagyságától Elza kezét. A nyilatkozatot ő nagysága mint rég várt vendéget üdvözlé. Elmondá szépen, hogy az ajánlat megtisztelő házára nézve s neki nincs semmi kifogása ezen összeköttetés ellen. Elza, reményli, nem fogja a bárót boldogtalanná tenni s hajlandó lesz.

S valóban Elza nem csak hajlandó volt, de sőt eltitkolhatlan örömmel fogadá a báró ajánlatát. A kézfogó napja ki is tüzetett.

A napra, bár december havára esék, fényes vendégsereg jelent meg a bánfalvi kastélyban. Bánfalvyné ő nagysága mindent elkövetett, hogy az ünnepély az összeköttetés jelentőségéhez képest kellőleg fényes legyen. A vendégek, a környék celebritásai, kik rég figyelemmel kísérték az események menetét s a kifejlődéssel is tisztában voltak, pontosan megjelentek. A fényes dárídó már javában folyt, midőn tekintetes Borberek, köznyelven Samu bácsi, hajdanában híres országháborító, jelenben azonban már csöndes ember, a ház régi ismerőse, mint szomszéd birtokos unokaöcseivel csöngős szánon a kastélyba behajtatott.

Ez volt azon szán, mely a fagyott embert magával hozta.

Az új vendégek első dolga volt, az ünnep hőseivel találkozni.

— Mily soká várattak magukra! — szólta Bánfalvyné ő nagysága szívélyes apprehensió hangján, — rossz utjok volt?

— Az is, meg más is nagyságos asszonyom! szólta Samu bácsi izzadt üstökét törülgetve és helyet foglalva a széles pamlogon. — Egy vendéget hoztunk, ki nincs meghíva.

— Vendéget? Hol van? Rögtön menjen valaki eléje.

— Csak lassan! Lenn maradt az inasok közt. Átdadtam nekik, viseljék gondját.

— Istenem! Tán beteg lett?

— Dehogy. Meg van fagyva. Az utfélen találtuk. Ha egy fertály órával később jövünk, megessi a farkas.

— Ki lehet?

— Nem tudom én. Valami vándorlegény vagy tót lehet szegényke. Hanem már most akárki fia légyen, nagyságos asszonyom megengedi, hogy itt házában lelket verjenek szegénykébe. Ha felgyógyul, jó lesz kertésznek, kocsisnak. Tudom hálás lesz.

Bánfalvyné ő nagysága, ki midőn az új vendég characterét meghallotta, meglehetősen alább szállította érdeklődését, kiadta a parancsot, hogy annak a szerencsétlen tótnak vagy kinek gondját viseljék, sőt mivel a kerületi orvos ur épen itt van, ott keringőzik a harmadik szobában, rögtön hívják elő, segítsen a nyomorult, ha még lehet.

E quiproquo épen nem zavarta a multságot tovább. Samu bácsit csak akkor faggatták, mikor hire terjedt, hogy utközben farkast lőtt. A fagyott emberrel nem törődött senki. Midőn az orvos ur egy óra mulván feljött s a már asztalnál ülő társaságot e szavakkal üdvözlé: »Él!« mindenki rábámult.

— Kicsoda?

— No hát az a fagyott ember!

Sokan nevettek, mások boszankodtak. Samu bácsi meglehetősen humorral adá elő az egész eseményt. Több volt abban a kaczagni mint szánni való. Elza tréfásan megjegyzé, hogy nagyon köszöni a kézfogójára hozott ajándékot. A farkasbórt megtartja e nap emlékeül.

— Dejszen tartsa meg nagyságod akkor a fagyott embert is. Ki tudja mire lesz jónak.

Óriás kaczag követé e megjegyzést. Eredeti dolog, kézfogóra egy fagyott embert hozni ajándékba. Samu bácsinak mindig ily excentricus ötletei vannak. Kitelik tőle, hogy maga fagyasztotta meg. Azután mulattak tovább a fagyott ember contójára.

Az pedig ott lenn halálos deliriumban küzdött az étellel. Nem hallá a feje fölött vigadók kaczagját. Az élet küszöbére hítták vissza, — bár ne hítták volna!

IV.

A fagyott ember tehát felgyógyult. Első öntudatos perczében megtudá, hogy egy főuri háznak vendége. Az irgalom hajlékot adott neki; a felebaráti szeretet visszahívta az életre. Mindezekért nagy hálával tartozik. Mászt úgy sem adhatott, mint hálát. — Nem volt semmije...

A kastély elég nagy és tágas volt arra, hogy az ember ne találkozzék benne azzal, kivel nem akar. Bánfalvyné ő nagysága s Elza jelenben jobban el voltak foglalva, hogy sem az irgalmasságot egész a gyöngédségig gyakorlották volna egy szegény jövevény iránt, kire nagy áldás volt már az is, hogy földél alá juthatott. A felgyógyult csak erőinek teljes visszatértere várt, hogy mély köszönetét kifejezhesse az előtte teljes ismeretlen s jótékony család iránt.

A kastély végében pompás nagy virágház állott, téli kertté átalakítva. A déls-aki növények gazdag illatárja, az üdítő meleg és enyhén átfült lég épen alkalmassá tevék e helyet egy üdülő beteg számára. Ide ment a szegény fagyott ember naponta s ott a cízitromfák árnyában órahosszat elüldögélt, maga elé nézve mereven, s gondolkozva.

Az idegen izmos, erőteljes férfi lehetett valaha, de most a szenvedés, a kiállott nélkülözések s az imént lefolyt betegség összetörték őt. Beesett, halálsápadt arcát, mint a borus eget két reszkető csillag, világíták meg bágyadt fényű szemei, melyek tört sugarán keresztül a lélek gyötrelme tünt elő. Hosszu haja őszbe vegyült s mint vihardulta kazal rendetlen fürtökben omla vállaira. Kuszált deres bajusza s szakállá alig árnyékolá körül finom metszésű, de immár fonnyadt ajkait. Kopott, durva posztó kabát volt rajta; mintha valamikor egyenruha lett volna. Hasonló ahhoz, minőt az államfogyók viselnek, ha sánczmunkára voltak itélve.

Egy napon a szegény ember ott ült az üvegházban egy fonott kerti széken, megtörtén mint egy hulla, melyből a szellem elrepült. Künn hóval volt borítva minden, de a nap besütött az üvegtáblákon s tündéri fényben mutatá a buja, gazdag vegetációt. Az idegen fölveté néha szomju tekintetét az égő napra, melyet sohajtott s arca még szomorubb lett.

A néma csöndet egyszerre vidám nevetés zaja töré meg. A téli kert felső végéről két karöltve haladó alak volt észrevehető. Szép sugár termetű ifju hölgy volt az egyik, a boldogság s öröm rózsapírjával az üde, bársonyos arczon, szerelmes bágyadással dölve egy deli ifju vállaiba, ki úgy látszék édes, hízogó szavakat suttoga füleibe. Elza volt s a báró.

Az idegen csakhamar meghallá a hangot. Arca átváltozék; fájdalom és gyönyör mutatkozik azon. Egy hang volt az, a régi elfeledt világból. Egy sirból jövő üres hang.

A két boldog szerelmes gyanutlan sétált előre. A jövő perczben az idegennel szemközt állt.

— Lizkám! szerelmesem! kiáltá magánkívül az idegen, midőn Elzát megpillantá s hozzá rohant, hogy kezét ragadja meg.

Elza megkövülten, halványan, mint kit egy síri rém támad meg, állt meg ott. Első pillanatban nem tudta, élő lény áll-e előtte vagy egy jelenés.

— Nem ismer rám? kiáltá az idegen örületes nevetéssel. Béla vagyok. Ismerjen meg!

A báró és a hölgy remegve húzódtak vissza a kísértő alak elől.

— Én vagyok!... én, ... Béla! Oh sokat szenvedtem. Nem ismer rám?

Elza arca elborult. Ha villám éri őt, nem sujt-hatja le inkább mint e találkozás. Még szorosabban simul a báróhoz, ki nem kevésbé volt meglepetve, s kinek arczán hasonlóan a rémülés jelei valának láthatók. Ő is ismerte ezen embert.

— Persze nem ismerhet meg, szólta Béla lázas hévvel. Hogyan is. Nyomorult vagyok. Öt évig voltam sánczmunkára ítélve. Kiszenvedtem. Látja e véres nyomokat kezemen? Oh kegyedért, igen kegyedért szenvedtem mindent. Szerencsét, dicsőséget kerestem s találtam börtönt és szenvedést. Egy gondolatom volt, — hogy viszontlátom. Isten könyörülni fog rajtam. Emlékszik-e még midőn?...

— Elég! szólta Elza visszarémülve a mondandó szavaktól. Ön téved. A nyomoruság megzavarta elméjét. Én önt nem ismerem!

Béla megrendült e szavakra. Mintha egy mély álomból ébredt volna föl. Ajkai körül egy keserű rángás volt észrevehető. Alig hallható hangon suttogá:

— Nem ismer!...

S a fájdalomdulta arczon két nehéz köny futá végig. A tör be volt ütve a szivbe egész markolatig. Az a sziv sokat járt a szenvedés iskolájába; megrendült e dőfés alatt, de nem tört össze.

— Engedje tehát asszonyom, szólta halk, remegő hangon mintegy magához térve, — hogy megköszönjem kegyednek a vendégszeretet, melyet házában irántam tanusított. E házban visszanyertem az életet, hogy kegyed kezeiből elfogadjam a halált. Valóban vakme-

rőség volt részemről kegyedre ismerni, midőn ruhám rongyos s magam koldus vagyok. Hol volt eszem, midőn hinni mertem, hogy kegyed esküjét nem fogja feledni? Kegyed nem tartozik nekem semmivel. Ami az én tartozásomat illeti, megengedi hogy az eltartást kifizethessem.

Elza arczát égő pir futá el. Ezer érzés vitt keblében csatát.

— Uram! Ön vakmerő! szólta a báró látva Elza felindulását.

Béla csak most tekintte a báróra. Nem szólta semmit, hanem mintha lelkébe akart volna tekinteni, hosszan s merőn nézdelé. A bárót nagyon bántani látszott e hosszas szemlélés. Nyugtalan kezdte lenni.

— Asszonyom! Ha parancsolja.

Elza, mintegy álmából fölébresztett nyújtá karját a bárónak. Az előbbi büszke dacz csillapodni látszék keblében. Egy jobb érzés felküzdötte magát s midőn a szomorú alakon végig tekintte, mintha a múlt idők halvány képe tűnt volna föl elméjében. Szólani akart; tán egy vigasztaló, enyhítő szót azon gyötrelmért, melyet okozott. Egy szót a megpiszkolt jellem védelmére; de ajkai fölmondák a szolgálatot.

— Asszonyom! szólta Béla midőn már távozni készülének, jelentőségteles pillantást vetve a báró felé, kegyednek még szüksége lesz rám. Még egyszer s utoljára. Messze leszek és mégis közel. Ne feledje!

Elza önkénytelenül a báróra nézett; mintha annak karja remegett volna. Arca fehér volt mint a fal.

Midőn a báró Elzával a kastélyba ért, legottan saját lakosztályába sietett. Mint a kalitba zárt vadállat dühödten járt föl s alá szobájában, miközben ajkai alig hallhatólag mormogák:

— Veszett dolog! Épen a czél küszöbénél bukom el. Nincs kétség benne; az az ember fölismert. Sietnem kell!

V.

Bánfalvyné ő nagysága összecsapta kezeit, midőn Elzától megtudá, hogy a fagyott ember senki más mint Béla. Ki hitte volna? No lám. Mily sajtászerű a Gondviselés. Kár, hogy egy kissé későn jött. Elza nagyon helyesen cselekvék, hogy a jelen körülmények között kiadta neki az utat. Mit is tehetne mást? Az ilyen ember csak akadályozza a dolgok menetét. Arról ők nem tehetnek, hogy Béla elbocsátott rab és most több mint valószínű, hogy koldus, míg Zeindorf Arthur nem csak gazdag ember, hanem báró is egyuttal, kinek fényes összeköttetései vannak Bécsben.

Hiszen, ha már a véletlen ide hozta (tatár üsse azt a Samu bácsit, hogy még a sorsba is belekotnyeleskedik), hát jól van; a tisztartó öreg ember; idővel nyomába léphet. Bánfalvyné ő nagysága tudja, hogy az irgalom szép szó. — Maradjon itt. Ámde annyi esze legyen mégis, hogy a viszonyok fordultát fölismerje. Most már más világ van. Az akkor volt. Lehet őt segíteni, mert nemes emberekhez illik, hogy nemesen érezzenek; de szeméit ne emelje a nagyságos kisasszonyhoz. Ott van az ispánék Jutkája, az gondos, dolgos leány. Épen neki való. Járjon utána. Müvelt ember ily

körülmények között behunyja szemeit s kotródik. Szemtelenség lenne egy viszonyt valakire ráerőszakolni, mely már elkallódott és utóvégre is természetietlen. Elza nem azért örökölte nagyságos Bánfalvy ur birtokát, hogy egy jöttment koldusnak adja kezét.

Ez a finom philippika egészen helyreállítá Elzát! A leány anyja nézeteiben a legegészségesebb logikát látta. Nem tagadhatta, igaza volt. Az embernek más a véleménye, más a szívverése, ha saját kastélylyal bír, mint ha bérházban lakik. Egészen megnyugodott.

S Béla valóban el is tűnt. Legalább az üvegházi jelenet óta nem látták. Ezt előre lehetett várni. Ugy látszék, megröstelte a dolgot.

Hanem azalatt annál nagyobb buzgósággal készültek a menyekzőhöz. Arthur báró, mint rendesen, egy időre elutazott jószágai után nézni. Ki tudja, hol járt azalatt? Bánfalvynét a menyasszonyi kiállítás vette igénybe. Mennyi mindenféle van egy gazdag leány-

nak szüksége, ha férjhez megy. A szegény leány nem visz magával egyebet mint tiszta lelket, hű szerelmet, s Isten megáldja. A gazdagoknál nem azt nézik, mi van a szivben, hanem mi van a lábában. Isten áldása csak chimaera.

A farsang megérkezett s vele a házasságra kitűzött nap is küszöbön állott. A meghívók már szétküldettek a vidéken. Nem is beszélt senki egyébről, mint a fényes összeköttetésről. Elza boldogságát mindenki irigyelte. Törték a fejüket azon, miképen érdemelte meg e szerencsét.

Bánfalvyné a fővárosban járt bevásárlásokat tenni. A nási kiállítás egy kis adósságot is hozott a vagonra; hanem Bánfalvyné ő nagysága úgy gondolkozott, hogy leendő veje saját vagyonából majd helyre üti a dolgot.

(Folytatása következik.)

T Á R C Z A.

Egyház és világ az életben.

Ha az élet nem egyéb, mint az emberiség nyelveiben kifejeződő lelki világnak szemmel látható anyagi képmása; s ha a tüzes nyelv alakjában mennyből alászálló Szentlélek azért adta a benne hívőknek a nyelvek ajándékát, hogy az igazi józan gondolkodás és érzélem azoknak magasztos törvényeiből szívja éltető erejét; akkor kétség sincs fölöle, hogy amint nyelviileg megelőzi az édes anya szeretetével melengedett egyházi név a hideg világot, úgy a valóságos életben az egyház eszméi és intézményei nem csak megelőzik a világiakat, de azokat tökéleteség tekintetében messze fölül is mulják.

Igaz, hogy az emberi életben a természet tárgyait vagy szokásokat illetőleg száz meg százféle eltérésre találunk a földnek nemzetségei között, a mennyiben egyik dolgot valahol czélszerűnek ismerik, míg ugyanazt máshol veszedelmesnek tartják, de a tökéletességet illetőleg kelet vagy nyugat, régi vagy újkor nézete között oly bámulatos egyértelműsége találunk, amit csakis a tökéletesség egysége hozhat létre az emberi lelkekben.

Nem volt és nem is lesz hely vagy idő, melyben és hol az emberiség- a tárgyak vagy eszmék tökéletességét ne azoknak az egyetemessége- és tartósságától tételezte volna föl.

A mi szük körre szorított, a mi hamar elenyészett, az egyuttal tökéletlenségét mutatta be az emberiség! közérzete előtt.

Épen azért a drága érczek és kövek, a kitünő művészi vagy irodalmi termékek, a tudományok világra szóló találmányai valamint változhatlanságuk, úgy minden idő- és nemzetre kiterjedő értéköknél fogva, mint teljesen tökéletes dolgok részesülnek a halandók becsülésében.

De hogy mindezeknél mennyivel fölebb áll az egyház, melyet azon Istenfia alapított, kiről a fölkeletű zoltáros már hajdanta énekelte: »Te mindig ugyanaz maradsz, s rajtad az évek mitsem változtatnak«, azt már annak isteni eredete is eléggé tanúsítja.

Midőn tizenhatszáz évvel ezelőtt a halandóságunk egyszerű alakjába öltözött Megváltó a Genezaret tavának

regényes partjain isteni ihlettséggel telt igéivel a földnek mindenki által elhagyott szegényeit oktatgatva egy igénytelen halásznak a mennyország kulcaival együtt a világ végéig tartó maradandóságot ígért, vajmi nagy hitnek kellett abban lenni, aki e dolognak lehetősége- és valóságáról, tekintve az akkori világ állapotát és számbavéve az ígéretet tevőnek épen úgy mint az elfogadónak a minéműségét, mégis meggyőződött.

De most, midőn már olyan tizenhatszáz évvel merült alá az örökkévalóságba, mely annyi különféle néven nevezett, de a változandóságban mindig megegyező eretnekeket, a világot tönkretévéssel fenyegető népvándorlásokat, minden megállapított társadalmi intézményt puszkaporszerű robbanással légből röpiteni akaró francia forradalmat, a felvilágosodásnak kaczerkodó czégerével szédítő szabadkőműveseket és száz meg száz olyan dolgot szült a világra, mely a palesztinai halásznak tett ígéret teljesedését oly sokszoros tűzpróbára tette, nem többé ábránd, hanem történeti tény áll előttünk, az egyháznak elleni által is mindig szemére vetett változhatlan maradandósága s így egyszersmint tökéletessége oly kézzelfogható bizonyossággá izmosodott, melyről józanul kételkedni már nem lehetséges.

Hogy valami idő tekintetében ily változhatlanul marandó legyen, mint az emberi lelkeket minden időben az üdvösségre ugyanazon egy uton vezető egyház, arra nézve okvetlenül megkivántatik azon másik lelki tulajdon, mely létezésre és működésében földi határokat ne ismerjen, mely ne kösse magát sem a Nilus kék hullámain környező vidékekhez, sem Görögországnak Muzsák által lakott völgyeihez, sem Braziliának sötét rengetegei-, vagy Arábiának végtelen síkságaihoz, hanem miként maga a szín és árnyék nélküli lélek, éghajlat vagy nemzetiség színezete nélkül az egész világot legyen.

Ilyen lelki és egyetemes sajátságú az eleinte csak Jeruzsálemnek egy zugában a kenyértörés fölséges titkának ünneplése végett naponként összegyűlt hivekből alakult, de jelenleg már Ausztrália szigetein épen úgy virágzásnak indult mint az amerikai óriási ipart üző szabad államokban jelentékeny érvényre jutott egyház.

Mostanában már épen úgy ujjászületik a fekete bőrű néger azon természetes vízből, melyen a teremtés nagy művekor az Ur lelke lebegett, mint az egyház feje által a — legkeresztényibb — ékes melléknévvél megtisztelt francia; most már

épen úgy tartja az anyaszentegyháznak magasztos bölcseséggel és semmi törvényhozó által fölül nem múlt velős rövidséggel kifejezett öt kiváltképeni parancsolatait az aranydús Perunak lángoló képzelme lakója, mint a nagy művészi lelkekkel Istentől megáldott Olaszországnak a fia: szóval azon egyház, mely eleinte csak elvben volt a világnak, most már tényleg lett azé, most már a nemzetek nagy apostolának mondásaként nem tükörben és rejtvény gyanánt látunk, hanem színről színre.

Az egyetemesség és változhatlan maradandóság nem csak azon ingatlan talaj, melyen állva az örökkévalóságba kalauzó egyház a viszontagságok sötét fürgetegei között is bizton nézhet a jövőbe, hanem egyszersmint azon kőszikla, melynek oldalából kristály tiszta patak gyanánt csörgedeznek az egyetemesség és maradandóság jellemével ékeskedő egyéb tökélyek.

(Vége következik.)

HETI KRÓNIKA.

Napok óta a fővároshan nem beszélnek másról, mint kedves vendégeinkről, azon nagyhirű bátor férfiakról, kiknek nevét jelenleg az egész művelt világ visszhangozza. Szombaton este érkezett falaink közé a főváros meghívására az éjszaksarki expeditio két tagja: Payer Gyula cs. kir. főhadnagy és dr. Kepes m. kir. honvédeztudorvos.

A magyar mindig vendégszerető volt s azt mindenki irányában tanusítja, ki házába mint vendég lép; annyival inkább kitünteti azt, kit vendégül meghív. Most azonban nem csupán arról van szó, hogy vendégszeretetünket mutassuk azok irányában, kiket körünkbe meghívtunk, hanem vendégszeretetünkkel a tudomány iránti szeretetünknek, a tudomány hősei iránti nagyrabecsülésünknek s kitartásuk iránti bámulatunknak kívántunk kifejezést adni. Azon férfiak, kik a visszatérhetés gyöngé reményével 27 hónap előtt távoztak hazájokból, hogy lemondva minden kényelemről, a legnagyobb fáradság, nélkülözések s örökös életveszély között a tudomány érdekében kutassanak oly helyeken, hol soha emberi lény nem járt, az örök jég zord, iszonyuan vad hazájában, azok méltán megérdemlik, hogy fáradozásaiknak tisztelettel adózzunk. S a főváros hatósága úgy mint a tudományos testületek, az előkelő művelt körök úgy mint a nagy közönség nem mulasztott el semmit, hogy nagynevű vendégeinket a tisztelet minden jelével elhalmozza. De nem csak a főváros, az egész ország megmutatta, mennyire tudja becsülni a tudomány elszánt hőseinek nagy érdemeit. Az ország szélső pontjától kezdve az ország szívéig. Pozsonytól Budapestig, minden nagyobb vasuti állomásnál, hol a vonat több perczig megállott, tisztelgő küldöttségek fogadták a vendégeket, kikkel megjötték Wilczek és Zichy Ödön grófok is, kiknek az éjszaksarki expeditio létrejöttét köszöni.

A mult héten tartattak az őszi löversenyek a pesti gyepen. Az első nagyon gyéren volt látogatva; a második, vasárnap már nagy közönséget gyűjtött egybe, mi egyrészt talán annak volt köszönhető, hogy künn voltak a vendégek is. A királyné ő Felsége, ki mind az első, mind a vasárnapi löversenyen jelen volt, midőn megérkezett, zajos éljenekkel fogadtattott. Néhány percz mulva, alig hogy páholyában helyet foglalt, b. Nopcsa főudvarmester és gr. Wilczek által bemutatattatá magának Payert és Kepest, kikkel több perczig társalgott.

A héten meg fog élénkülni a Sándor-utza környéke is. F. hó 24-kén fog az országgyűlés utolsó ülészaka megnyitattani; s honatyáink reméljük ujult erővel és buzgalommal fognak mun-

kához látni, hogy megmutassák, miszerént tudnak és akarnak dolgozni eleget. Vajha ne hagynának egyetlen pillanatot elsuranni üdvös tevékenység nélkül.

xyz.

RÖVID HIREK.

— Királyné ő Felsége a gödöllői lófuttatás alkalmával a galgavidéki agaraszegyletnek száz aranyat adományozott.

— Deák Ferencz f. hó 14-kén költözött be városligeti lakásából a gr. Hadik-féle házba az egyetemtéren. Az öreg ur egészségi állapota tetemesen javult.

— A királyi udvar, eddigi hírek szerint, három hónapot fog Gödöllőn tölteni.

— Haynald Lajos érsek ő ecxja a kalocsai tűzoltóegylet téli ruházatára ötszáz forintot adományozott.

— Samassa József egri érsek ur ő ecxja a mezőkövesdi templomnak egy ötszáz frt értékű ezüst szentségtartót ajándékozott.

— Császka György szepesi püspök ur ő méltósága a vikartóczi leégetteknek 50 forintot, az új-lesznai tanítónak 50 frtot, a poprádinak 30 frtot, a lipótzentmiklósi iskolának 60 frtot adományozott.

— Az éjszaksarki utazók Payer Gyula és dr. Kepes, Wilczek gróffal, az expeditio kezdeményezőjével és Maecenásával a szombatesti bécsi vonattal érkeztek fővárosunkba. A vasuti indóháznál a fogadásra jelen volt a főváros, a tudományos akademia, a földrajzi társulat, a műegyetem, az egyetem és műegyetemi olvasókör, valamint a budapesti helyőrség küldöttsége. A fővárost Ráth főpolgármester és számostagu bizottság képviselte; az akademia részéről Horváth Mihály, Pulszky, Gyulai stb., a földrajzi társulat részéről Hunfalvy, Vámbéry, a helyőrség részéről Bolberitz, Hoffmann tábornokok és több törzstiszt volt jelen. A megérkezőket Ráth főpolgármester üdvözölte egy ékes beszédben, melyre Kepes magyarul válaszolt. Azután a budapesti helyőrség nevében Bolberitz tábornok, a földrajzi társulat nevében Hunfalvy, az akademia nevében Horváth üdvözölte a vendégeket. Payer németül köszöntö meg a kitüntetést. Az egyetemi olvasókör az ifjuság nevében egy baberkoszorút nyújtott át. A fogadtatás után két négyes fogaton, melyeket a hintók hosszú sora követett, a vendégeket a »Hungaria« szállodába vitték, hol számukra fényes lakás volt berendezve. Az egész ut hosszában az indóháztól a vendéglőig nagy néptömeg állt s lelkes éljenzéssel fogadta a vendégeket. A vendéglő bejárata virágokkal volt díszítve. Este 7 órakor a nemzeti színházba mentek, hol tiszteletökre Hunyady Lászlót adták a nézőtér ünnepélyes kivilágítása mellett. Vasárnap reggel tisztelkedni voltak Payer s Kepes a honvédelmi miniszternél és b. Edelsheim-Gyulaynál. A miniszter nem volt honn, helyette az államtitkár fogadta a tisztelgőket. Este a redoutuban sétahangverseny volt, hol vendégeink is megjelentek, de miután minden ember szerette volna őket látni, a redoute úgy megtelt, hogy mozogni sem lehetett, s a sarkutazók egy mellékajtón nemsokára távoztak a német színházba, hol tiszteletökre előadás volt. Itt is csufolásig megtelt a ház. Hétfőn meglátogatták a nemzeti muzeumot, hol hosszasan időztek, s Jálics borkereskedőt, kinek megköszönték azon jeles tokaji bort, melyet annak idején az expeditionnak ajándékozott s mely a skorbut ellen hasznos szolgálatokat tett. Este felolvasás volt a redoutuban.

— Egyházi előléptetés. Kozma Ignác hosszuperesztesi és Griller Ferencz kiczleádi alesperes-plebánosok kinevezettek a szombathelyi káptalan tiszteletbeli kanonokjaivá.

— Somhegyi József főthi plébános ezer forint alapítványt tett a váczegyházmezei elaggott papok nyugdíjalapjának gyarapítására s mint a »M. A.« biztos forrásból értesül, nemsokára ismét másik ezer forintot szándékozik alapítvány gyanánt az elaggott tanítók segélyezésére felajánlani.

— Zágrábban f. hó 18-kán volt az ujonan felállított egyetem ünnepélyes megnyitása, melyen a magyarországi két egyetem s a tudományos akadémia küldöttein kívül a bécsi, prágai s több külföldi egyetem is képviselteté magát. Ott volt Pauler miniszter és Strossmayer püspök is.

— Arany János, mint a »Föv. Lapok«-ban olvassuk. Aristophanes vígjátékainak fordításával teljesen elkészült. A munkát alkalmasint a Kisfaludy-társaság fogja kiadni.

— B. Bésán János a dunaszekcsői r. kath. új iskola-láz építési költségeihez háromezer forinttal járult.

— Erkel Sándor »Salamon király« című operán dolgozik, melyhez a szöveget Molnár György irta Vörösmarty és Czákó színművei után.

— Az egyetem új épülete már teljesen elkészült s már az előadások is nagy részben ott tartatnak.

— Jakabfalvy kir. tanácsos Kassán ezer forintos alapítványt tett az abaujmezei koleraárvák javára.

— Éjszakai fény volt látható mult csütörtökön Ungvárt, mely daczára a fellegeknek áttört azokon is gyönyörű színeivel.

— Hunfalvy Pált, ki az orientalisták londoni gyűlésén a magyar, osztyák, vogul és finn nyelvekről felolvasást tartott, a »Saturday Review« a nyelvészek ércei között színaranyának nevezi s öt Lepsius és Haug mellé helyezi.

— Szathmáry-Latkóczyné asszony f. hó 26-ikán fogja megülni 25 éves szinpadi jubilaumát. Nemesszivű hölgyek körében azon gondolat támadt, hogy ez alkalommal megjelentésben részesítsék őt, kit csapások odajuttattak, hogy fizetéséből évek óta havonként csak huszonöt forintot fordíthat magára. A közönségben az eszme nagy rokonszenvvel találkozott s bizonyára szép eredménye lesz.

— A ráunki fürdőben, Kassa mellett, Zsigmondy mérnök vezetése alatt 176 ölnyi mélységben új ásványforrás fedeztetett föl. A forrás négy ölnyi magasságban löveli föl az artézi kuton a vizet, melynek hőfoka 18¹/₂ Reaumur. A kut 24 óránként 10,000 köbláb vizet szolgáltat.

— Huzly Károly prépost debreczeni plébános 50 éves jubilauma alkalmával a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül a Lipótrend lovagkeresztjét kapta.

— A műcsarnok építéséhez a sugáruton a nyolczszög és a körönd között már hozzá fogtak s a képzőművészeti társulat egy év mulva talán már saját palotájában rendezheti tárlatait.

— Wagner Rikárd és Liszt Ferencz jövőévi január vége felé nagyszerű zenekari hangversenyt készülnék rendezni Budapesten a redoute termében. Liszt »Szent Cecilia« című oratoriumával elkészült s ennek pár részletét fogja bemutatni, Wagner pedig a »Nibelung«-ok utolsó részének, a »Götterdämmerung«-nak két symphoniai részét, mely utóbbiban Richter növendéke, Glatz Ferencz is föl fog lépni.

— Félégyháza kath. községe új templomot épített, melynek költsége 145,500 forintra van előirányozva.

— Halálozások. Eliásy Ferencz tiszt. kanonok s miletiesi plébános f. hó 7-én, élte 84., papságának 61. évében végelegyengülésben. — Hoffmann Frigyes nagykereskedő 50 éves korában, szélhűdésben. — Dr. Koch Frigyes nagysebeni jogtanár. — Jakabffy Gergely pesti gazdag házbirtokos hosszas betegség után 67 éves korában. — Kappel Frigyes ranggal szolgálatból kilépett őrnagy, f. hó 16-ikán 65 éves korában.

— Bryan Wallace Proctor, a legidősb angol költő, Byron egykori iskolatársa, ki Barry Cornwall név alatt irt, legközelebb elhunyt 84 éves korában. — Charles Mautour, III. Napoleon császár egykori házi káplánja 78 éves korában Bécsben meghalt. Háromszázezer forintból álló vagyonának felét Napoleon fiának, a másik felét pedig a szent Atyának hagyta. Butorait és könyvtárát a szentferenczrendi szerzetesek örökölték. Három gyémántos gyűrűjét a mária-celli Mária-szoborra ajánlá föl, a lourdesi templomnak pedig tízezer frankot hagyományozott, hogy arczképe ott elhelyeztessék. — Párisban az elszassz-lothringiak javára szini előadást tartottak, melyen Mária orosz nagyhercegnő is megjelent, férje pedig Konstantin nagyherceg, kit tárviratilag Szentpétervárra hittak, hogy az előadást meg ne látogathassa, páholyát tízezer frankon váltotta meg. — Halek Vitezslav tehetséges cseh költő f. hó 8-kán Prágában 39 éves korában elhunyt. — A Herzféle zongoragyárat Párisban egy Gautier nevű gonosztevő, kit már befogtak, f. hó 10-én felgyújtotta; 250 kész zongora lett a lángok martaléka s a kár háromszázezer frankra rug — A zoneneczei zongora, melyről azt mondták, hogy a Máttyás királyé lett volna, mint az évszám mutatja, a király halála után készült.

MINDENFÉLE.

Egy zsidó minapában iskolába járó fiát kérdőre voná, minő pályát választ magának. — »A jogot« — felelt hetykén a gyerek. — »Nü! a jogot? Azzal semmire sem mégysz; thanold inkább az erőszakot, azzal jobban boldogulsz.«

IRODALOM.

— Megrendelési felhívás. Sajtó alatt van s f. évi novemberben megjelenik a következő munka: »Katholikus házasságjogtan. Tekintettel a magyarországi jogviszonyokra s a gyakorlatra.« Az »Egyházjog tankönyve« cz. munkám megjelenése után több oldalról nyilvános és magánaton felszólítottam, hogy annak a házasságra vonatkozó részét önállóan s a gyakorlati élethez alkalmazva közrebocsássam. Ezen ohajnak teszek eleget, midőn jelen művet sajtó alá adom. Nem lesz ez azonban merő külön lenyomat azon munkából; nagy része, mint például az általános rész vagy a magyarországi védkötelesek nősülésének kérdése egészen át van dolgozva, a házassági törvénykezés sokkal kimerítőbben tárgyalva; míg a nagyszámu gyakorlati esetek közbeszövése által igyekeztem e művet a gyakorlati életben valódi használható kézikönyvvé tenni. Tejedelme csinos kis 8-rétben mintegy 20 iv lesz. Ára 1 firt 50 kr., növendékpapok számára — ha egyszerre legalább 10 példányt rendelnek meg — 1 firt. — Bolti ára nagyobb lesz. Nyolcz példányra egy tiszteletpéldány jár. November hó végén fog

Folytatás a mellékleten.

megjeleni s a megrendeléseket kérem ezen határidőig hozzám (Temesvár, papnövelde) küldeni; a mű megjelenése után csak a magasabb bolti áron lesz kapható. A példányok megrendelésre utánnvétellel, előfizetésre bérmentesen keresztkötés alatt küldetnek el. Temesvár, 1874. október 10.

Dr. Csiky Gergely, az egyházjog ny. r. tanára.

— Előfizetési felhívás! Mintán napjainkban a sajtó egy része nemes feladatáról megfélekedve, az ifjuság kezébe erkölcs-nemesítő, szívvidító olvasmányok helyett érzékcsiklandozó elbeszéléseket ad, melyek inkább rontanak, mintsem javítanak; az uralkodó téves irányt némileg ellensúlyozandó, határozottam el magam Zetter Károly-nak »Die Tartaren in Ungarn« című történelmi beszélyét »A tatárok Magyarországon« cím alatt magyarra fordítani és pedig azért, mert erkölcsi nemes irányán kívül alig van az idegen, különösen a német irodalomban megjelent mű, melynek szerzője a magyar nemzetről oly elismerőleg, oly méltányosan írta, mint ezé. A körülbelül 23—26 ivnyi, egy kötetből álló mű előfizetési ára 1 frt 50 kr. Gyűjtőknek 8 példány után tisztelet-példánnyal szolgálók. Az előfizetési leveket kérem f. évi december hó 15-ikére beküldeni. A mű jövő 1875. évi febr. végén jelenik meg. Arad-Sz.-Márton (per Kurtics) 1874. év szeptember hó 26-kán.

Rózsa Lószef.

Társulati Értesítő.

A Szent-István-Társulat

f. hó 16-iki választmányi gyűlésén, mely Tárkányi Béla kanonok s társulati alelnök elnöke alatt tartatott, ismét több új tag jelentetett be, névszerint: alapítótag: Polgár Ignác szabari plébános; rendestagok Suszták Antal sajtó-szentpéteri ügyvéd, Bénéiss István kántortanító Pacséron, Lajos Ferenc esztergomi kápl., Horváth József dobronoki kápl., Prunyi Endre esperes és ráczkevei pléb., Simecz Sándor remeteségi bognár, Tautmann Antal remeteségi lakos, Balogh Antal köbölkuti tanító, Báthy Gyula köbölkuti körjegyző, Horváth Vendel szőlgyéni káplány, Moenich Károly székesfehérvári városi tisztviselő, Szabados Sándor majsai tanító, Korbély György pápai káplány, Lapsánszky Antal nyusti lakos, Hajdu Lajos tanító Reziben, Hajnal Antal m. kir. járásbíró Jászapátiban, Orczy Gyula birtokos Hejő-Bábán, Tompa Antal kir. törvényszéki tisztviselő Budapesten, ifj. Zapoteczky János g. kath. lelkész Livón, Kiss Mihály egyet. joghallgató, Lajda József szepsii káplán, Petruszka János hladvokai plébános helyettes, Atlasz János kereszti plébános, Somogyi János szolgabírói segéd Szent-Gotthárdon, Marich Ferenc kir. törvényszéki végrehajtó u. o., Ács Ferenc perbeti káplány, Bossinszky Ferenc kir. törvényszéki tisztviselő Budapesten, Vályi Miklós dorogházi plébános, Tersztyánszky Dezső egri főnöveldei aligazgató, Nemes István pusztasülyi földbirtokos, Böschátt János esztergami növendékpap, összesen 1 alapító és 31 rendes tag.

Olvastatott a bibornok herceg-primás levele, melynek kíséretében a saját költségén kiadott »Monumenta Ecclesiae Strigoniensis« című mű megjelent első kötetének egy példányát a társulatnak megküldi; a választmány az ajándékot hálás köszönettel fogadta s az igazgató azon jelentését,

hogy mindjárt a mű megérkezése után ő eminentiájának a választmány nevében levélileg köszönetet mondott, helyeslőleg tudomásul vette.

A titkár jelentette, miszerint Dr. Frankói Vilmos akadémiai osztálytitkár »Pázmány Péter és kora« című három kötetes munkájának egy diszkötésű példányát, Igaz Dániel veszprém-egyházmegyei nyugalmazott plébános a következő könyveket ajándékozta a társulat könyvtárának: »Dictionnaire de l'Académie française« 3 kötet, Bowring: »Translations from A. Petöfi«, 1 köt., Wyatt: »Hungarian celebrities« 1 köt., Patterson: »The Magyars, their country and institutions« 2 k., továbbá egy angol bibliát, egy angol imakönyvet, egy angol és egy olasz folyóirat felévi folyamát. Mindkettőnek ajándéka köszönettel fogadtatott.

Több kiadásra beküldött munka közül dr. Ule Ottónek Bertalanffy Theodor sz. beuedekrendi áldozár és győri főgymnasiumi tanár által németből fordított »Népszerű természet-tana« kiadatott rendes bírálatra.

Bejelentettek a következő hagyományok: néhai Bartoss Lajos volt kis-gyarmati plébános alapítványképen 100 forintot hagyományozott egy magyar földtehermentesítési kötvényben, oly formán, hogy az alapítvány után járó évi könyvilletmények a kis-gyarmati és páldi iskolamesterek könyvtáráinak adassanak ki. — Néhai Ugrovics Sándor volt hegyesi segéd-éneklő a társulatnak 20 frtot hagyományozott.

Az alesemnátóni, gyergyó-szent-miklósi, dédesi és andrásfalvi (Bukovina) r. kath. elemi iskoláknak ingyen tankönyvek, az alapevelők országos egylete s a jászberényi olvasóegylet könyvtárai részére ajándék-könyvek szavaztattak meg.

A pénztárnoki kimutatás szerint a társulat ez évi bevétele január 1-től bezárólag október 15-ig tesz: 46.732 frt 72 krt, a kiadás 46.550 forint 26 krt. marad a pénztárban 182 frt 46 kr.

Az ügynökségben 1874. juniustól bezárólag szeptember végeig, tehát négy hónap alatt elkelt 108.438 példány könyv; ezért bejött készpénzben 9719 forint 5 kr.

Szóba hozatván, hogy a társulatnak bezárólag 1873-ig még több követelése van künn tagdíj-hátralékokban, utasított az igazgatóság, hogy terjeszse elő azok névsorát, kik a nevezett év végeig a tagdíjakat még nem fizették be.

A jegyzőkönyv hitelesítésére dr. Stockinger Tamás és dr. Tóth Miklós egyetemi tanár urak kértettek föl.

A Szent-István-Társulat ügynökségében (Budapest) kapható s ajánljuk a ft. plébános és káplán urak figyelmébe:

Kovách Pál Manuale parochorum 2 kötet, füzve, ára 3 frt.

A kötetek külön is kaphatók: I. kötet ára 2 frt 50 kr.; a II. kötet ára 1 frt.

Egyházügyekre vonatkozó magyar országos törvények és kormányrendeletek. 1867—1873. Második kiadás. Ára 1 frt.

Csajághy Sándor vegyes művei. Négy kötet. Ára 2 frt 60 kr.

Az életből. Beszélyek. Irta Csiky Gergely. Ára 1 frt 20 kr.

Fényképek. Beszélyek. Irta Csiky Gergely. Ára 1 frt 20 kr.

Az egyházjog tankönyve. Irta Dr. Csiky Gergely. Ára a három kötetnek 5 frt 30. (A kötetek egyenkint is kaphatók.)

Közelebből érkezett, és alulirt által következő alkalm
(finom aczélmetszetű)

SZENT KÉPEK

megszerezhetők; u. m.

	frt	kr.
Gyónási emlék-kép — fekete — száza	1	—
» » » színes »	3	—
Első áldozási emlék-kép — magyar szö- vegű — fekete — száza	1	—
» » » színes »	5	—
» » » német fekete »	1	—
Keresztelési emlék-kép darabja 3 kr., száza	2	50
Gyász-képek darabja	—	9
Státio-kép (a 14 státio fényképben rá mákkal) dbja	2	—

Ezeket kívül még minden bár kiáltal és bár hol hirdetett
szent képek; vagy csipkések vagy simák; imakönybe valók,
vagy nagyok falon függők, rá mában vagy enélkül általunk
megszerezhetők.

A Szent-István-Társulat ügynöksége.

A t. közönség figyelmébe ajánljuk a következő
munkákat :

(Laphatók a Sz. István-Társulat ügynökségében — Budapest
a Lövész-utczb 11. szám alatt.)

Breviarium romanum. 4 vol. 18. Ratisbonae. 1866.	frt	kr.
füzve	13	—
Goffine. T. Lenárt kath. oktató és épületes könyve.	frt	kr.
2. kiadás. Ára füzve	3	—
» félvásznonkötés	4	—
Szent Irás. az ó és új szövetségé. a vulgata szerint. 4 rész füzve	4	—
» fél bőrkötés	5	60
» bőrkötés	6	50
Gr. Lázár Kálmán, a Szabad természetből. Képek és vázlatok, füzve	1	—
Székhalmi Sz. M. és E. A. G., Jó tanácsok né- pünk anyagi és szellemi jóllétének előmozdi- tására, füzve	—	50
Füssy Tamás, Családi olvasmányok 2 kötet „	2	—

Hirdetések.

Magyarhonban

legbővebben felszerelt gyári-raktár

Misemondó ruhák

és egyházi-szerekkel

római katolikus és görög rítusban.

Misemondó-ruhák.

Dalmatikák, pluvialék,

albák, rochette,

zászlók, lobogók stb.

Monstranzok, kelyhek,

ciboriumok, füstölők,

lámpák, gyertyatartók,

tüzaranyozott, chinaezüst-

és próba-ezüstből.

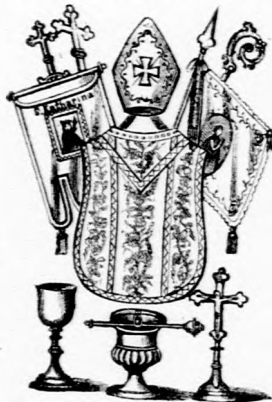
PONTIFICÁLÓ ESZKÖZÖK

leggazdagabb kiserelésig.

OBERBAUER ALAJOS,

váci-utca 15. szám, Budapest.

(23—35.)

FOGL D. és TÁRSA

vásznon- és fehérenemü-gyára Budapest

ajánlja gazdagon felszerelt raktárát mindennemü férfi-,
női- és gyermek-fehérenemüekből, valamint rumburgi, hol-
landi, creas s fonalgolycsait, asztalkendők, törülközők, asztal-
és ágyszerítők, len- és gyapókelméit, zsinór- és piquet-barket,
chiffon, zsebkendők, férfi- és női harisnyait

bámulatos olcsó áron.

ÁR JE G Y Z É K :

Férfiingek (esakis valódi rumburgi vásznonból) 1.50, 2 forintig, rán-
ezozott mellel 2.50, 3.50, 5.—, legfinomabb 6 frt. (chiffon-
ból) 1.50, 2.—, legfinomabb 2.50.
» harántos mellel 2.80, 3.—.
» himzett mellel 3.50, 6.—.

Színes férfi cretton-ingek, legújabb divatuk. 1.50, 1.80, 2.50.

Oxford- vagy sephir-ingek 2.50, 3.50, 4.—.

Férfi lábravalók, (valódi vászon, magyar vagy német szabás.) 1.20,
1.50, 1.80, 2.50.

Női ingek (vásznon és chiffon) 1.20—4.50 legfinomabb himzett.

Corsettek, simák, himzettek, vagy széllal 1.50, 3—4—5—6 frt.

Női szoknyák uszálylyal, féluszálylyal, simák, diszitetek és himzettek,
(valódi francia chiffon) 2—4—5—6—7 frt.

Női barket, piquet és zsinórbarket szoknyák 2.50, 3—4 frt.

Női nadrágok mindennemü vásznon- vagy chiffonból 1.20, 1.50, 2.—,
2—50, 3.—.

Rövid, térdig erő harisnyák, egy tuczat 3.50—12 frtig.

Valódi vászon zsebkendők, fél tuczat 3.50—12 frtig.

Battiszt zsebkendők (valódi vászon), fél tuczat 1.20, 4—5 frtig.

Férfiharisnyák tuczatja 3.50, 4.—, 4.50

Férfigallérok, kézelők, nyakkendők, legújabb divat szerint, mindig készlet-
ben és dús választékban találhatók.

Vidéki megrendelések — postán, vasuti, gözhajói széküldéssel
pontosan és gyorsan teljesitetnek, a megrendelési ár beküldése
vagy utánvétele mellett. (Férfiingek megrendelésénél a nyakbő-
ség beküldését kérjük.) Meg nem felelő árúk visszacsérletnek

Tisztelettel

Fogl D. és társa fehérenemü-gyárasok
Budapest, kishid-utca 5-dik szám, váci-utca sarkán
a vastuskóhoz. (12—2)

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 11-dik szám.) — Felelős szerkesztő **Ágoston Antal.**

Budapest, 1874. Nyomatott az »Athenaeum« nyomdájában (Barátoktere Athenaeum-épület.)